

Driftrapport

- En sammanställning av fyra driftskostnader i villahushåll

Jonathan Lindgren, Sollentuna, september 2022

Villaägarnas Riksförbund
Postadress: Box 7118, 192 07 Sollentuna
Besöksadress: Rotebergsvägen 3
Telefon: 010-750 01 00
Org.nr: 802003-7118
Plusgiro: 46 94 00-6
Bankgiro: 227-7200
info@villaagarna.se
villaagarna.se

Inledning

Driftskostnader är kostnader associerade med boende som är svåra att undvika. De utgör en baskostnad i varje hushållsekonomi som sätter ramarna för resten av hushållets utgifter. Under 2022 har främst energikostnaderna haft en utveckling som väckt mycket uppmärksamhet och som även bidrar till att dra upp kostnaderna i övrigt. Livsmedel och avfallshantering fördyras av de ökade bränslekostnaderna. I förlängningen har också den ekonomiska utvecklingen föranlett Riksbanken att besluta om kraftigt höjd ränta, något som ger konsekvenser för både övrigt produktion såväl som direkt i hushållens ekonomi genom eventuella lån.

För de variabler som mätts i den här undersökningen har också de stigande elhandelspriserna det största genomslaget på ett sätt som överskuggar de övriga variablerna. Elhandelskostnaderna utgör i elområde 3 och 4 över 60 procent av kostnaderna, men också för elområde 1 och 2 kommer de upp i ca 44 procent. Kommuner i södra Sverige inom elområde 4 dominerar listan av de dyraste kommunerna. Den största kontrasten går sedan vid linjen mellan elområde 2 och 3 i framförallt Gävleborgs och Dalarnas län. Det skiljer 16 801 kr per år mellan de som bor och norr och söder om denna linje. Den mer tätbefolkade linjen mellan område 3 och 4 har 7 037 kr i skillnad.

Utmärkande för de kommuner som toppar listan av de dyraste kommunerna är att de är små, befinner sig elområde 4 med påföljande höga elkostnader och dessutom har höga kostnader för vatten. Ingen av de 9 kommuner med de högsta kostnaderna har över 20 000 invånare. Högsby kommun, med ett invånarantal på 5645 personer toppar listan med en årskostnad motsvarande 68 985 kr. I augusti uppgick månadskostnaden i Högsby till 9391 kr. På listan över de dyraste kommunerna är Karlskrona den första medelstora staden på plats 24 och Lund den första kommunen med invånarantal överstigande 100 000 invånare på plats 34. Malmö intar plats 46.

De kommuner som har lägst kostnader domineras av sin position i norra Sverige, i elområde 1 eller 2. Tre kommuner tillhör Gävleborgs län, med Bollnäs som den sydligaste kommunen. Piteå är för de variabler den här undersökningen mätt – Sveriges billigaste kommun. I Piteå är årskostnaderna i undersökningen 33 966 kr med en månadskostnad under augusti 2022 motsvarande 2602 kr.

Utöver effekten av elhandelspriserna går att urskilja ett mönster där större städer kan erbjuda sina medborgare lägre driftskostnader. Flera större kommuner i södra Sverige hade med norra Sveriges elhandelskostnader haft möjlighet att toppa årets lista med de lägsta driftskostnaderna.

Innehåll

Driftrapport.....	1
- En sammanställning av fyra driftskostnader i villahushåll.....	1
Inledning	2
Metod	5
De tio dyraste kommunerna.....	6
De tio billigaste kommunerna i Sverige	7
Storstäder	7
Sammanställning länsvis.....	8
Stockholms län.....	8
Uppsala.....	9
Södermanland.....	9
Östergötland	10
Jönköping.....	10
Kronoberg	11
Kalmar	11
Gotland	12
Blekinge	12
Skåne.....	12
Halland.....	13
Västra Götaland	14
Värmland.....	14
Örebro.....	15
Västmanland	15
Dalarna	16
Gävleborg	16
Västernorrland	17
Jämtland	17
Västerbotten.....	18

Norrbotten 19

Metod

Rapporten utgår från de fyra variablerna avfallstaxa, vattentaxa, elnätskostnad och elhandelskostnader. De har summerats till att återge en sammanställd bild av hushållens driftskostnader för 2022 jämfört med 2021. En summering av kostnaderna för en specifik månad, augusti 2022, är också gjord.

Avfallskostnaderna för 2022 utgår från de avgifter respektive kommun publicerat under det andra kvartalet 2022 gentemot sina medborgare. Som jämförelseobjekt bakåt skiljer sig avfallskostnaderna från de övriga variablerna då de utgår från 2020. Avfallskostnaderna från 2020 utgår från Avfall Sveriges årliga rapport "Kommunalt avfall i siffror". Avfall Sveriges rapport utgår från uppgifter kommunerna själva rapporterat in och är inte helt heltäckande. I delar av norra Sverige gjorde kommunerna bedömningar av hämtningsfrekvens som skiljer sig från resten av Sverige. När de norrländska kommunerna praktiserar en hämtningsavgift ska det fungera som ett incitament till att tömning ska ske mer sällan. För all data i den här rapporten beräknas dock en hämtningsfrekvens om varannan vecka vilket gör att kommuner i framförallt Jämtland ser en kostnadsstegring sen 2020. Kommunerna i Jämtland tycks ha bedömt en glesare hämtningsfrekvens än varannan vecka. Uppgifter från 20 kommuner saknas i Avfall Sveriges underlag. Det gör att möjligheterna att jämföra kostnadsutvecklingen över tid inte går att göra för dem.

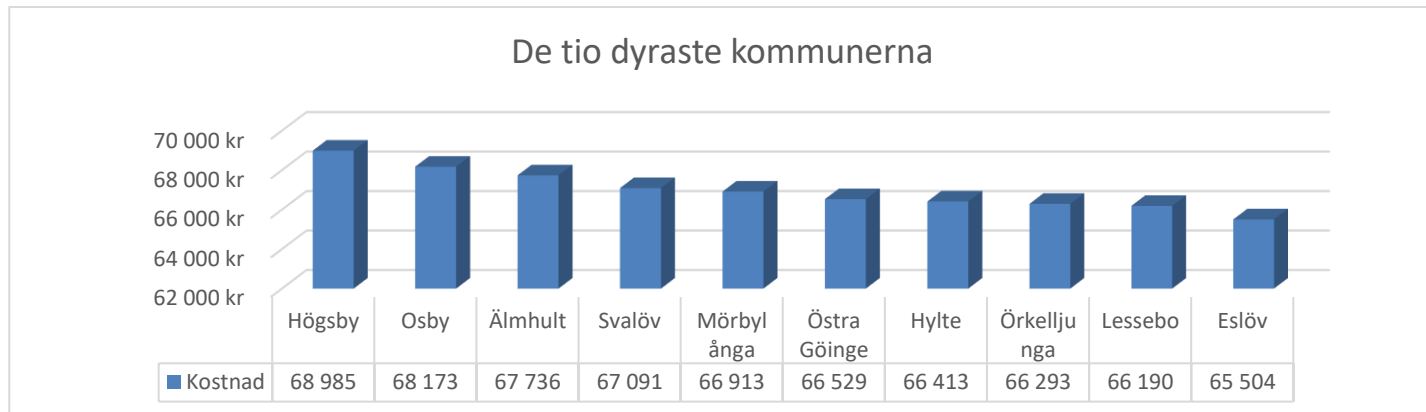
Vattentaxa utgår från uppgifter som publiceras av Svensk Vatten i juni månad årligen. Uppgifterna om elnätskostnader publiceras årligen av Energimarknadsinspektionen, men är inte heltäckande.

Kompletterande uppgifter har därför hämtats från elnätsaktörernas publicerade prislistor. Elhandelspriserna uppdateras den 16:e varje månad av Energimarknadsinspektionen. De aktuella priserna i rapporten härrör från den 16 september 2022. Månadsuppgiften för rörlig elhandel utgår då från augusti månad.

Helårsuppgiften för elhandeln utgår från genomsnittet av 12 månader med utgångspunkt från augusti 2022 till augusti 2021 jämfört med genomsnittet av 12 månader under augusti 2021 till augusti 2020. I

beräkningen av elhandel ingår att placera kommunerna i ett elhandelsområde. Flera kommuner ligger i gränsområden mellan olika elområden. För undersökningen räknas ändå kommunen utifrån det elområde där den största tätorten är. Sålunda placeras Gislaveds kommun i elområde 3 eftersom den största tätorten Gislaved med över 10 000 innevånare ligger i elområde 3. I den södra delen av kommunen inom elområde 4 ligger tätorten Smålandsstenar med ca 4000 innevånare som då betalar betydligt mer för sin el. I Ovanåkers kommun bor de flesta i elområde 2 med undantag för invånarna i byn Svabensverk som befinner sig i elområde med betydligt högre priser.

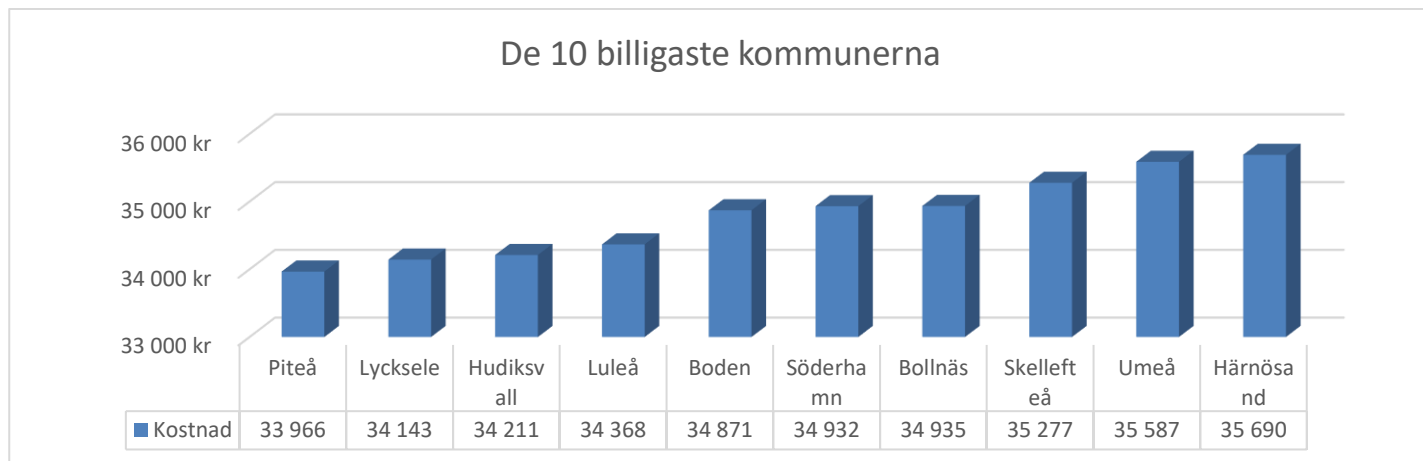
De tio dyraste kommunerna

Utmärkande för de kommuner som har högst driftskostnader är att de finns i södra Sverige, i elområde 4. Elhandelspriserna har en dominerande roll och ger därför det största utslaget så tillvida att de 35 dyraste kommunerna alla är belägna i elområde 4. I elområde 4 har priserna med ett 12-månadersperspektiv ökat med 127 procent. Den genomsnittliga månadsutgiften för elhandel under augusti har för ett hushåll i elområde 4 gått från 2249 kr till 7106 kr. De dyraste kommunerna utmärks också av att de är påfallande små. Först på plats 24 finns Karlskrona som med ca 66 000 innevånare kan betecknas som en mellanstor kommun. Lund, med över 100 000 innevånare är på plats 34 och Malmö som rikets största stad på plats 46. Övriga kommuner inom intervallet 1-46 är alla förhållandevis små.

Utmärkande för de små kommuner i elområde 4 som toppar listan av dyra kommuner, är att de också har höga kostnader för vatten. Högsby kommun har tidigare uppmärksammats för sina dyra vattenavgifter när de 2016 toppade Nils Holgersson-undersökningen som dyraste kommun avseende VA-avgifter. Skåne-kommunerna Osby, Svalöv och Östra Göinge utmärks också för sina höga VA-avgifter.

De tio billigaste kommunerna i Sverige

Baserat på de mätta variablernas årskostnad, är de tio billigaste kommunerna alla norrlandskommuner. Det låga priset på elhandel i både elområde 1 och 2 utfaller till kommunernas fördel och gör att även gävleborgskommuner som Hudiksvall och Söderhamn faller ut väl. Till skillnad från de dyraste kommunerna tycks inte kommunstorleken fälla avgörandet. Invånarantalet i de tio billigaste kommunerna varierar mellan 25 000 till 130 000. Även i den variabel som ger minst utslag på totalen, avfallskostnaden, har norrlandskommunerna som toppar listan relativt låga kostnader. Villaägarna har i tidigare driftsjämförelser uppmärksammat kommuner som Piteå och Boden för sina låga driftskostnader som tycks kvarstå över tid.

Storstäder

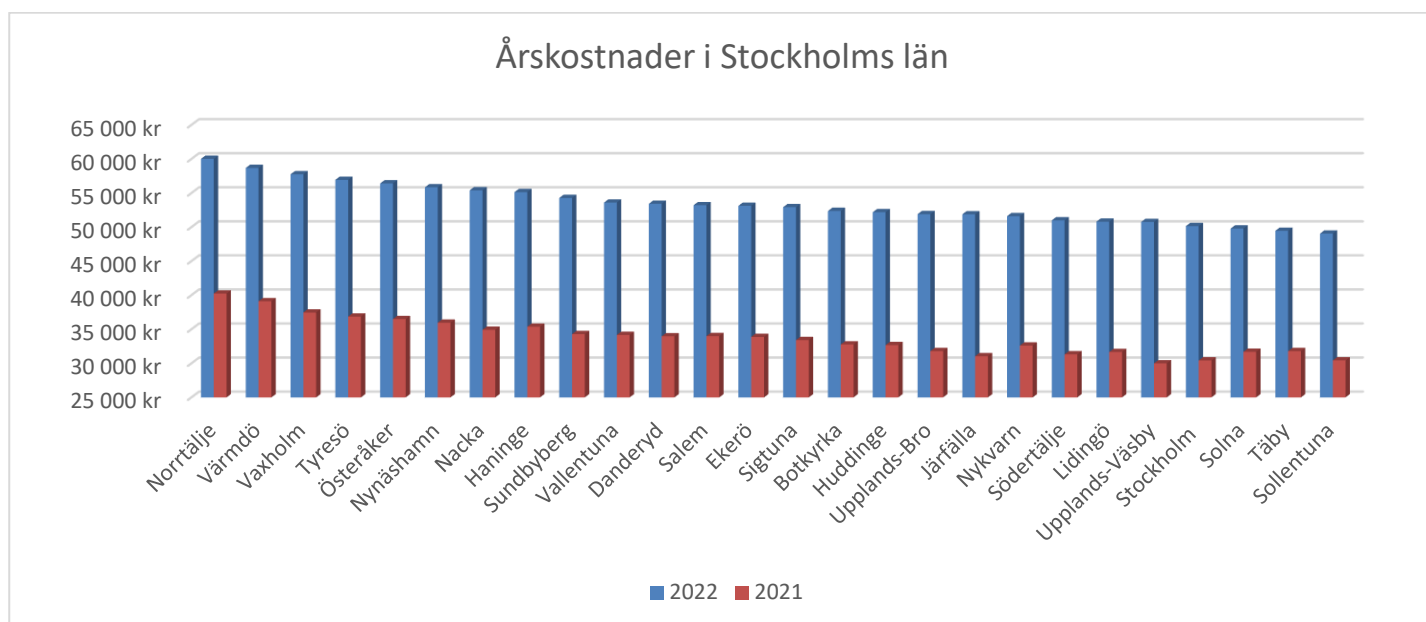
2022	Invånare	Avfall	Vatten	Elnät	Total
Stockholm	1092721	2 726 kr	4 543 kr	8 352 kr	15 621 kr
Göteborg	587549	2 018 kr	7 730 kr	6 432 kr	16 180 kr
Malmö	351749	2 890 kr	5 081 kr	11 864 kr	19 835 kr
Uppsala	237536	2 409 kr	6 823 kr	10 376 kr	19 608 kr
Linköping	165527	2 282 kr	5 960 kr	6 348 kr	14 590 kr
Karlstad	95408	2 454 kr	7 410 kr	5 353 kr	15 217 kr
Umeå	130997	2 160 kr	9 270 kr	6 498 kr	17 928 kr
Högsby	5645	3 070 kr	12 867 kr	11 488 kr	27 425 kr

När de största städerna särskilt granskas och de stora elhandelskostnaderna undantas framkommer fördelarna med skalfördelar, samarbeten med omkringliggande kommuner och egna bolag. Förutsättningarna tycks helt enkelt bättre till att hålla nere taxorna i de större städerna. Samtidigt visar stora centralorter som Linköping och Karlstad också hur låga kostnadsnivåer kan uppnås. Inför 2023 har dock flera av de större städer där kostnaderna varit som lägst aviserat höjda taxor till följd av höjda bränsle- och elkostnader.

Sammanställning länsvis

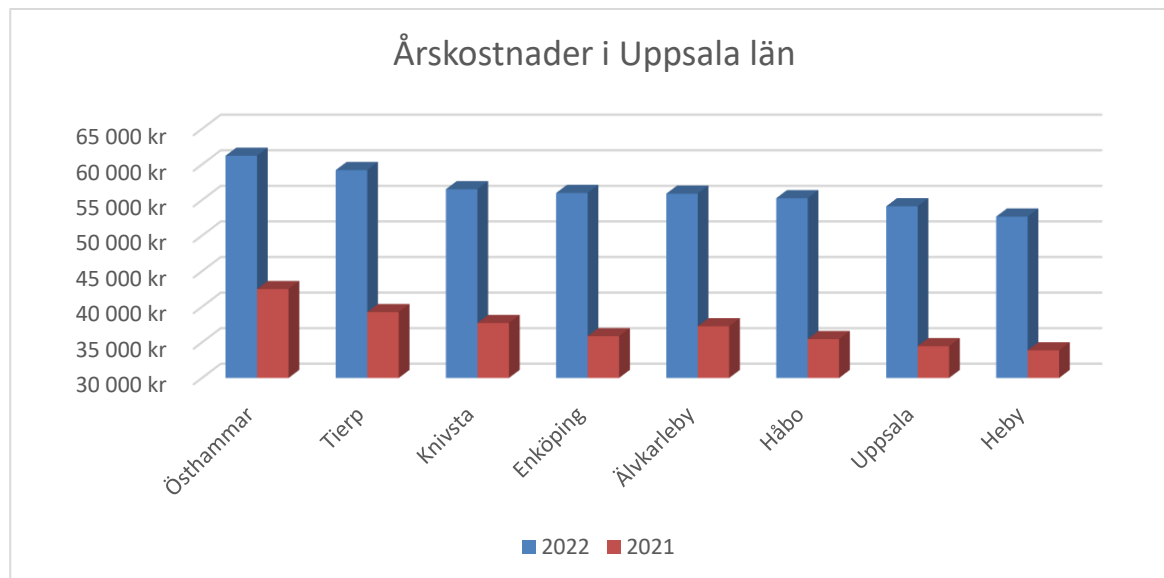
Resterande del av rapporten redovisar kommunernas placeringar länsvis med inbördes fördelning. I de fall någon kommun i länet tillhör ett annat elområde ger det i regel kraftigt utslag för dess placering. Länens diagram visar årskostnaderna under 2022 respektive 2021 med undantag för avfallskostnaderna där kostnaderna är från 2022 samt 2020.

Stockholms län

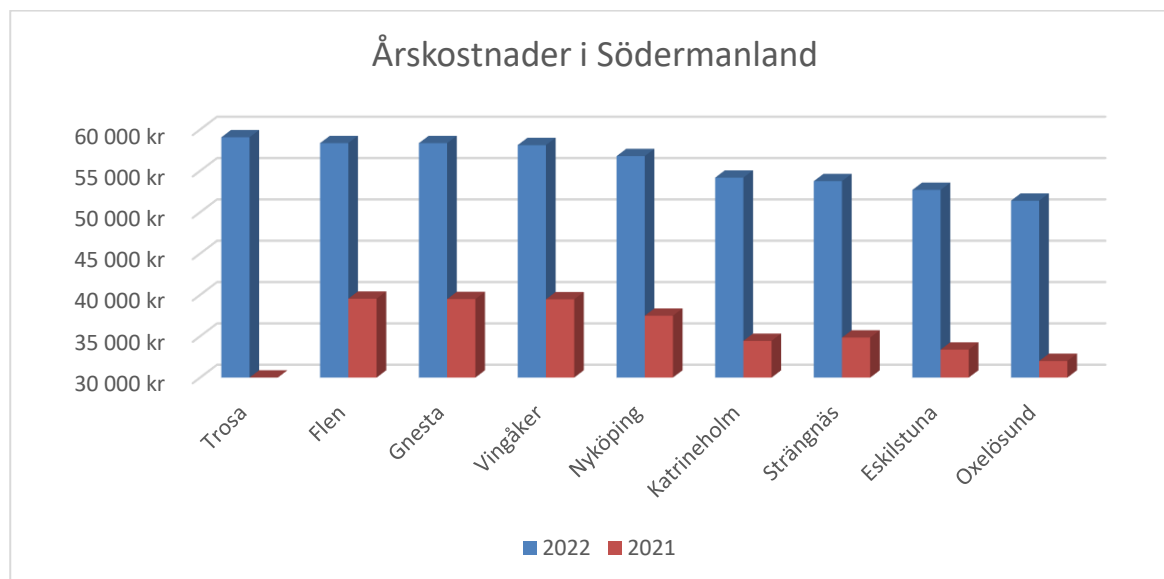
Kommunerna i Stockholms län med de högsta kostnaderna har gemensamt ett skärgårdsläge på länets östra sida. Norrtäljes position avgörs av att de har landets högsta VA-taxa, 14 422 kr per år. Kostnaden för VA i Norrtälje har successivt höjts varje år sen 2014 för att till slut sänkas något till 2021. Lättnaden var dock tillfällig med följden att taxan återigen höjdes till 2022. Kommunen beskriver själv att man tvingats bygga ut sin infrastruktur den är vidsträckt med långa ledningar som har underhållningsbehov. Högst avfallstaxa i länet under 2022 har Sundbyberg samtidigt som grannkommunen Solna, med lägst avfallstaxa i länet betalar mindre än hälften för sin avfallshantering. Kommuner som Sollentuna och Täby hör till de kommuner inom elområde 3 där driftskostnaderna är som lägst. Trots att Sollentuna kan glädja sig åt att vara billigast i länet har ändå driftskostnaderna med hjälp av främst elhandelseffekten för ett villahushåll stigit med 61 procent sen förra året. Upplands-Väsby höjer procentuellt sett sina driftskostnader ännu mer, med 69 procent vilket är bland de högsta i landet. Stockholm som storstad har genomgående storlekssynergier som bidrar till att hålla nere kostnader. De VA-kostnader som nu hör till Sveriges lägsta, är dock aviserade att höjas med 25 procent till 2023.

Uppsala

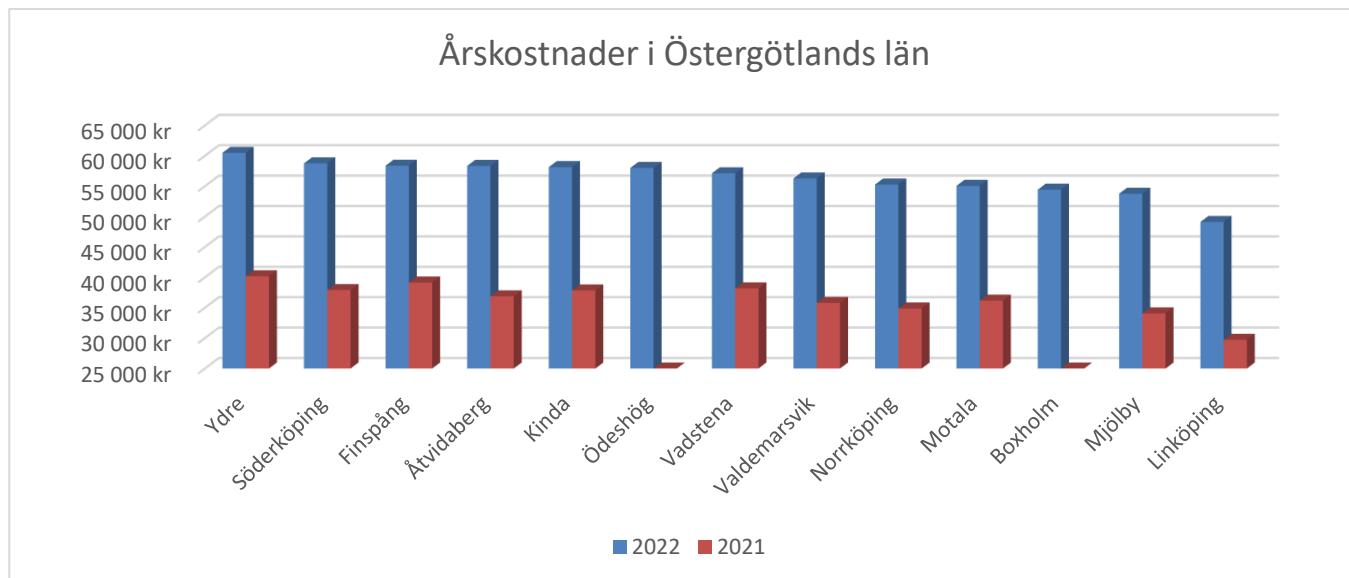
Uppsalakommunernas totalkostnader är relativt typiska för elområde 3. Östhammar, som även historiskt burit höga driftskostnader, klättrar över 60 000 kr. Östhammar har en relativt låg VA-taxa som ska höjas ytterligare med 6 procent till 2023. Uppsala kommun som storstad bör jämföras med Stockholm stad. Uppsala har då högre kostnadsläge men har låga VA-kostnader gemensamt. Störst förändring under ett år har Enköpingsborna vilka erfar en höjning med över 20 000 kr.

Södermanland

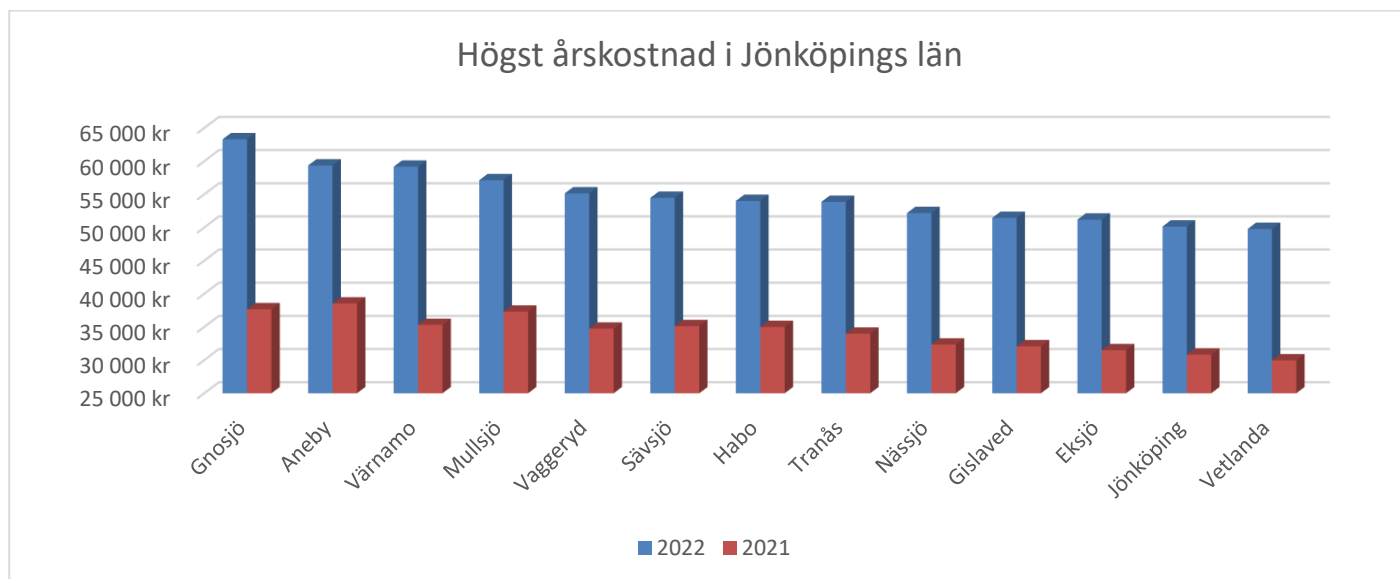
För Trosa saknas uppgifter om historiska avfallskostnader, kommunen har dock höga VA- och elnätskostnader från föregående år. Husägare i övriga kommuners invånare betalar under augusti 2022 runt dubbla driftskostnader mot vad de hade att hantera för ett år sedan.

Östergötland

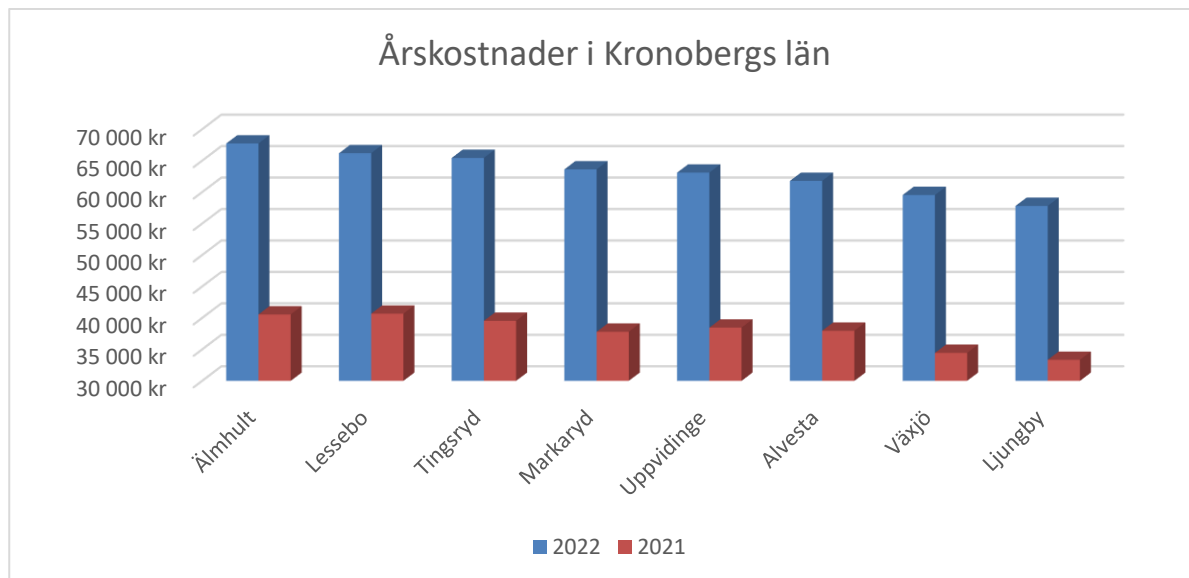
Även i Östergötland avspeglar sig trenden att driftskostnaderna är som störst i mindre kommuner. I Linköping lyckas man komma under 50 000 kronor med genomgående låga kostnader. Elnätskostnaderna i Linköping där det kommunägda Tekniska verken verkar, hör till landets absolut lägsta. För Ödeshög och Boxholm har inte den historiska avfallstaxan rapporterats in till Avfall Sverige; med den saknade uppgiften kan inte en jämförelse över tid göras.

Jönköping

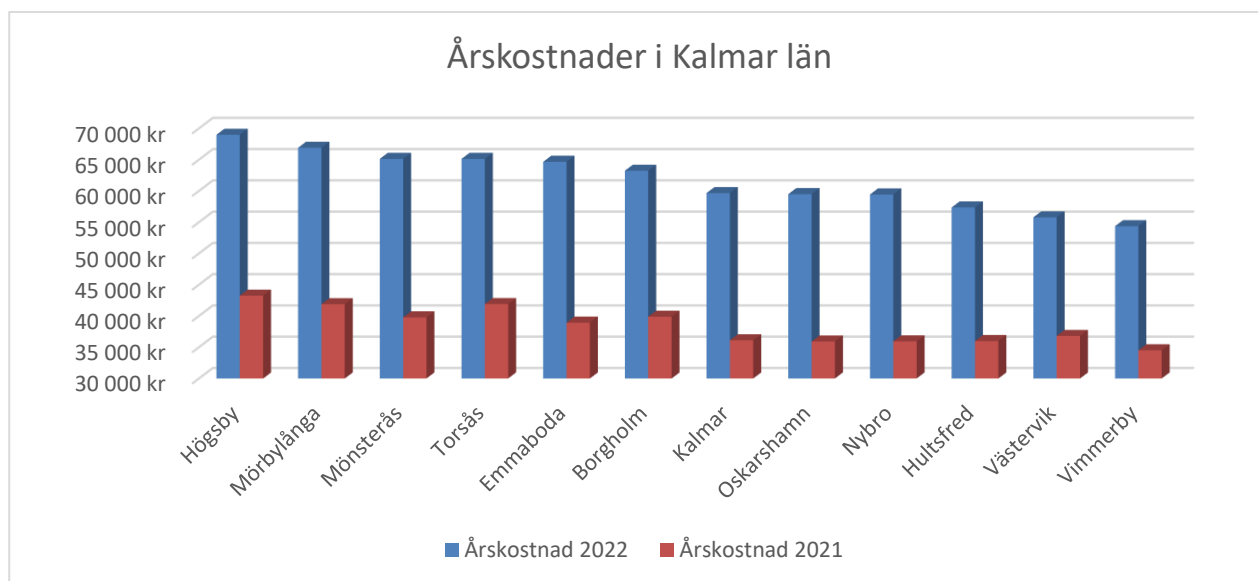
Gnosjö och Värnamo ligger båda i elområde 4. Från Vetlanda till Gnosjö ökar priset med nästan en tredjedel. Trots att Aneby ligger i elområde 3 uppvisar kommunen höga driftskostnader utifrån sin VA- och elnätskostnad som även varit hög föregående år. Skillnaden mot Värnamo kommer främst av de höga elnätskostnaderna där Aneby i likhet med Mulsjö förlitar sig till jätten EON medan Värnamo betjänas av det egna Värnamo Elnät.

Kronoberg

Kronobergs län präglas av att samtliga kommuner ligger i elområde 4, med påföljande höga kostnader för elhandel. Ljungby som bästa kommun lyckas mycket väl i övriga kategorier. Om Ljungby haft de elhandelskostnader som gäller i elområde 1, hade kostnaderna understigit Piteå – kommunen som i år har landets lägsta driftskostnader. Samtidigt har Ljungby nu för denna undersöknings tidsintervall också gjort de största kostnadsökningarna procentuellt sett (73,3 %), tätt följd av Växjö (72,2 %). I absoluta tal har Älmhult landets största prisstegring, sammantaget har kostnaderna i kommunen ökat med 27 180 kr.

Kalmar

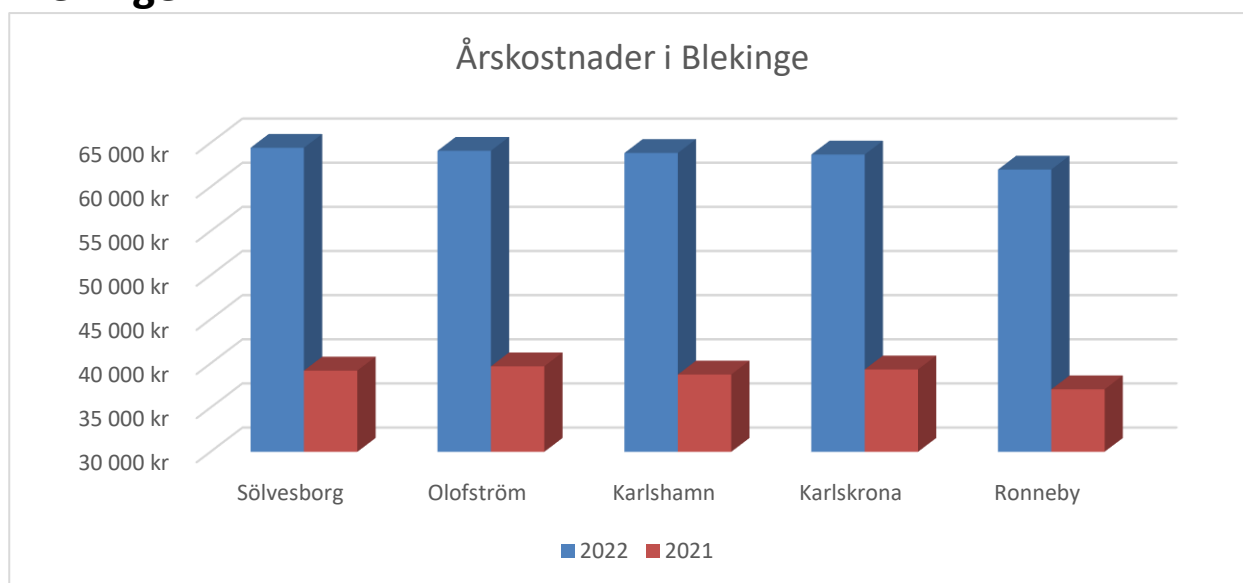
I Kalmar framträder skillnaderna mellan kommunerna genom linjen som separerar elområde 3 och 4. Här finns också kommuner som genomkorsas av linjen så att de norra delarna har den billigare elen. Högsby som Sveriges dyraste kommun står i kontrast till Vimmerby där driftskostnaderna ligger klart under

genomsnittet. Oskarshamn är en av Sveriges mest kraftproducerande kommuner men har sin tätort placerad i elområde 4, något som driver upp totalen för dess driftskostnader.

Gotland

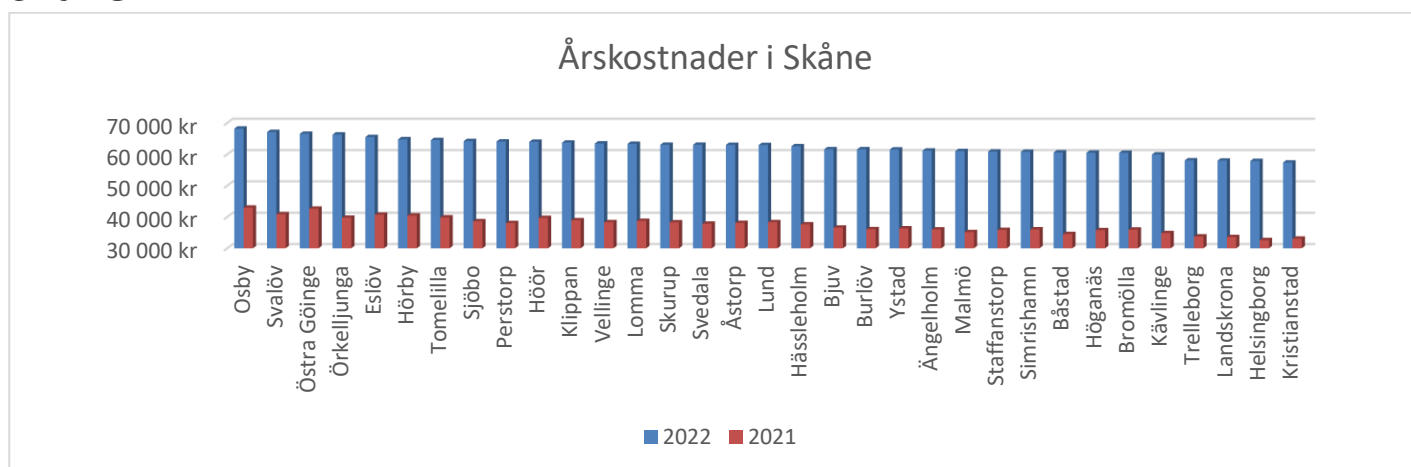
För Gotland ges ingen grafik. Men öns invånare har samma kostnadsökning som övriga landet. Under en 12-månadersperiod har gotlänningarnas driftskostnader ökat med 53 procent. Under augusti månad 2022 stod driftskostnaderna på 7 586 kr. För samma månad ett år tidigare var de 3 777 kr.

Blekinge

För Blekinges samtliga kommuner gäller priserna i elområde 4. De överskrider alla 60 000 kr för helåret.

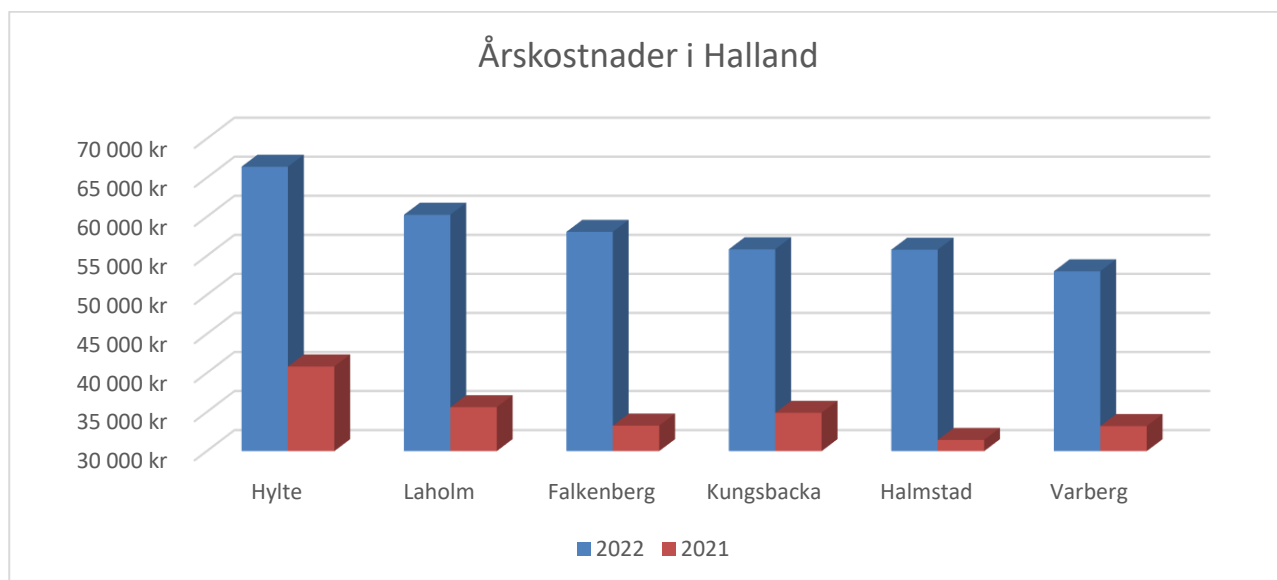
Skåne

I Skåne råder de driftskostnader som kommer av elområde 4. Osby som toppar listan är en av Sveriges dyraste kommuner. Kännetecknade för Skånes kommuner är att 25 av 33 kommuner har fyrfackskärl för sin avfallsinsamling. Med fyrfackskärl samlas fler avfallsfraktioner in hushållsnära. Det innebär en förhöjd

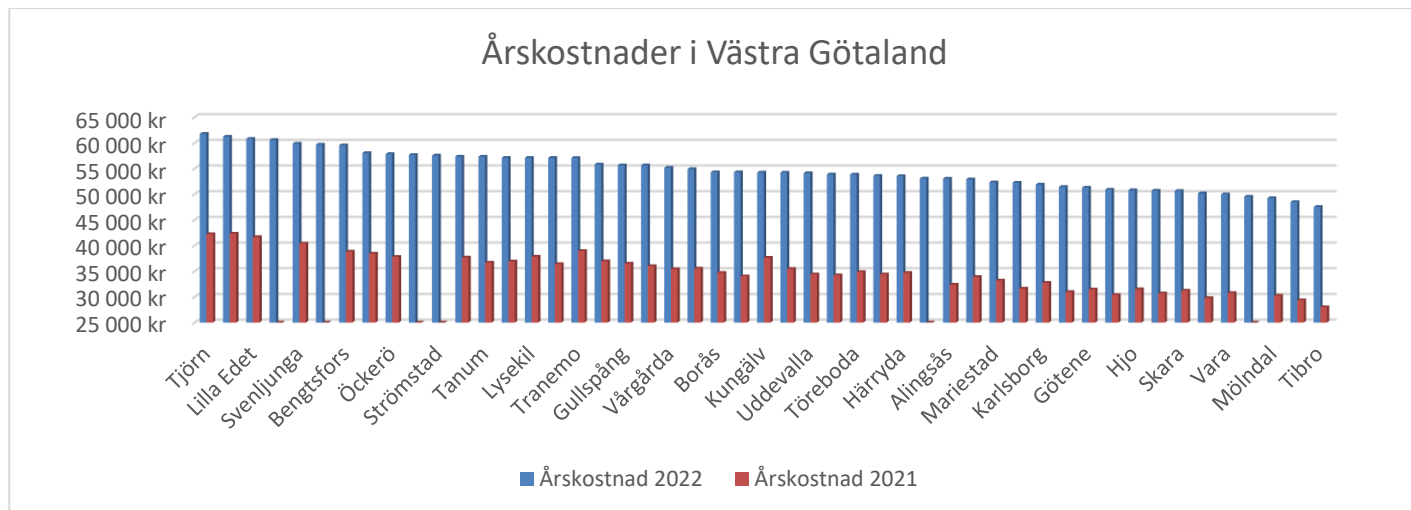
service för medborgarna som andra kommuner tvekar inför på grund av risken för höjda kostnader i avfallsinsamlingen. I Skåne kan kommunerna uppvisa system med fyrfackskärl som ändå klart understiger landets genomsnittliga avfallstaxor. Båstad, som understiger 2000 kr i sin totalavgift, har Skånes billigaste avfallstaxa för kommuner med fyrfackssystem. Ystad, med den billigaste avfallstaxan i Skåne, väntas under 2023 höja taxan med 12 procent. Alla skånekommuners villahushåll upplever kraftiga prishöjningar till 2022. Procentuellt sett får villahushållen i Burlöv (70,8 procent), Staffanstorps (69,8 procent) och Ängelholm (69,9 procent) bland de kraftigaste höjningarna av sina driftskostnader i landet.

Halland

I Halland är det Kungsbacka och delar av Varberg som undkommer elområde 4. Trots Halmstads placering i elområde 4 är ändå Kungsbacka dyrare. Halmstad har låga VA-kostnader medan Kungsbacka genom EON har dyra elnätstkostnader. Hylte är en dyr kommun med höga VA-kostnader såväl som elnät genom EON.

Västra Götaland

Av utrymmesskäl redovisas inte alla Västra Götalands kommuner i detta diagram. Orust, Färgelanda, Dals-Ed, Strömstad, Grästorp och Tidaholm har inte redovisat sina historiska avfallstaxor till Avfall Sverige vilket gör att deras utveckling över tid inte kan redovisas här. Dyraste kommunen i länet är Tjörn följt av Bollebygd och Lilla Edet. Även om huvudorten i Svenljunga kommun ligger i elområde 3 ligger flera byar söder om linjen i elområde 4. Där är driftskostnaderna 7037 kr högre så att de därmed får en totalkostnad på 66 887 kr. I tätorten Östra Frölunda har man därmed de högsta driftskostnaderna i Västra Götalandsregionen. Tibro, som historiskt haft låga driftskostnader och är billigast i länet, höjer i denna rapport sina driftskostnader med 69,7 procent. Likt de flesta större städer kan Göteborg utnyttja skalfördelar och densitet till att reducera driftskostnaderna. Med årskostnad på 50 702 kr är Göteborg marginellt dyrare än Stockholm stad (50 143 kr). Till hösten har Göteborg aviserat att höja sin idag låga avfallstaxa med 12,6 procent.

Värmland

I Värmland avtecknar sig återigen mönstret med högre driftskostnader utanför centralorten. Karlstad har tillsammans med Kristinehamn ett eget energibolag och betydligt lägre elnätskostnad. De flesta kommuner i Värmland förlitar sig istället till Ellevios elnät där elnätspriset för en villa aviserats en höjning om 50–150 kronor per månad. För Årjäng saknas inrapporterad historisk avfallstaxa.

Örebro

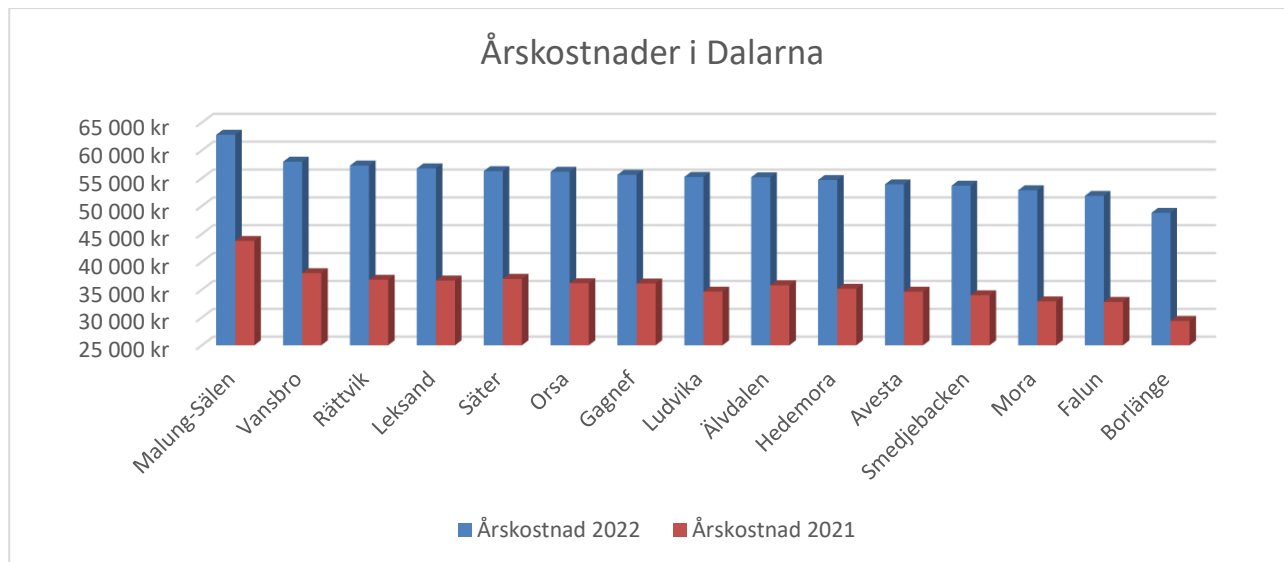
Den expansiva kommunen Lekeberg toppar listan över årskostnader i Örebro län. För Kumla kommun saknas de historiska avfallspriserna som gör en jämförelse över tid möjlig. Örebro kommun likt flera andra kommuner i länet har elnät hos kostnadstoppande EON och kan inte stoltsera med låga kostnader som Linköping och Karlstad.

Västmanland

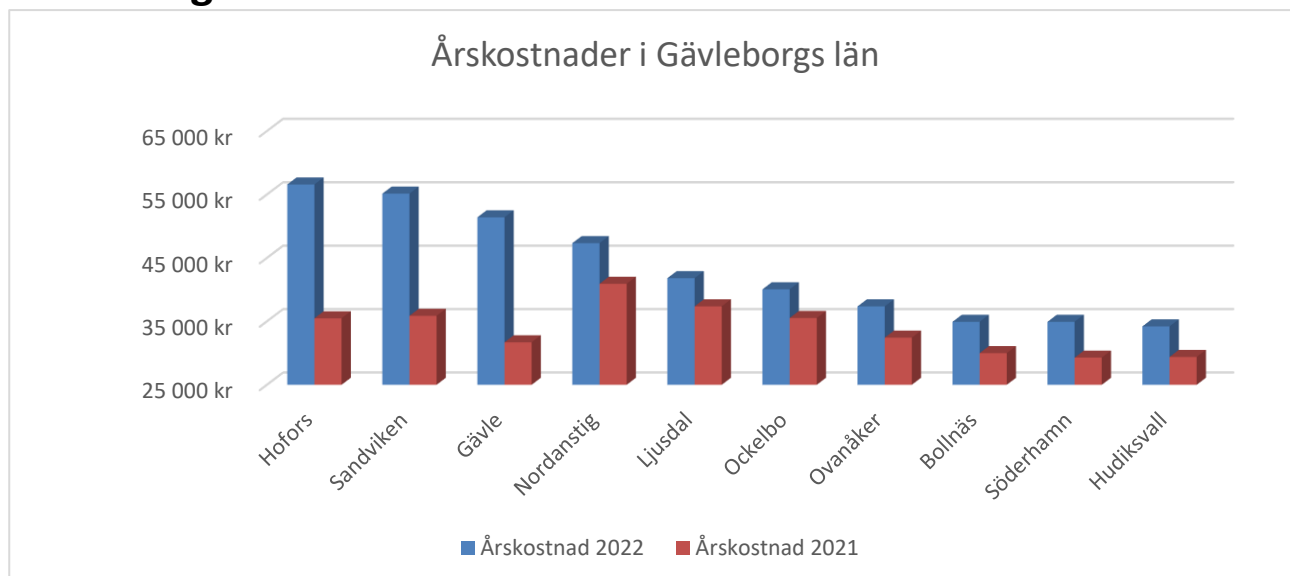
Västmanlands kommuner har ett gemensamt kommunalförbund för sin avfallshantering. Det är inte ett prisledande arrangemang utan överskrider det nationella genomsnittet med ca 300 kronor. En intressant kommun i Västmanland är Norberg som enligt Svenskt Vattens statistik halverat sin VA-taxa sen förra året.

Dalarna

Malung-Sälen har bland landets högsta driftskostnader, något som främst kommer av att de har landets i särklass högsta elnätskostnad. Sparsamt befolkade delar av Orsa och Rättviks kommuner befinner sig i elområde 2, något som inte avtecknar sig i denna statistik där elområdet beräknas utifrån centralortens placering. I byar som Kvarnberg och Noppikoski vilka befinner sig i elområde 2 kan elräkningen förmodas vara betydligt lägre än i övriga delar av Orsa kommun. Både Borlänge och Falun klarar att hålla nere sina avfalls, VA- och elnätskostnader.

Gävleborg

I Gävleborg möts kontrasterna mellan Elområde 3 och 2. Det är mer än en dubbelt så stor skillnad som den mellan elområde 3 och 4. I de tre kommunerna Ockelbo, Bollnäs och Ovanåker finns hushåll som i tätorten Svabensverk där 12 månaders kostnader är 16 801 kr dyrare än för de som bor i norra delen av kommunen. Huvuddelen av Bollnäs och hela Söderhamn och Hudiksvall kan uppvisa riktiga "norrlandspriser" för främst sin el. Nordanstig har tidigare utmärkt sig som en av länets dyraste kommuner, något som nu döljs av att kommunen ligger i elområde 2. Inför 2023 planerar Nordanstig höja sin vattentaxa med ytterligare fem procent. Hudiksvall intar i denna rapport en nationell bronsplats med en årskostnad för de senaste 12 månaderna på 35 690 kronor.

Västernorrland

I Västernorrland råder till fullo de priser som gäller i elområde 2. Örnsköldsvik har höga VA-taxor. Sollefteå, Kramfors och Timrås lider under de högsta elnätskostnader som EON innehar i norra Sverige.

Jämtland

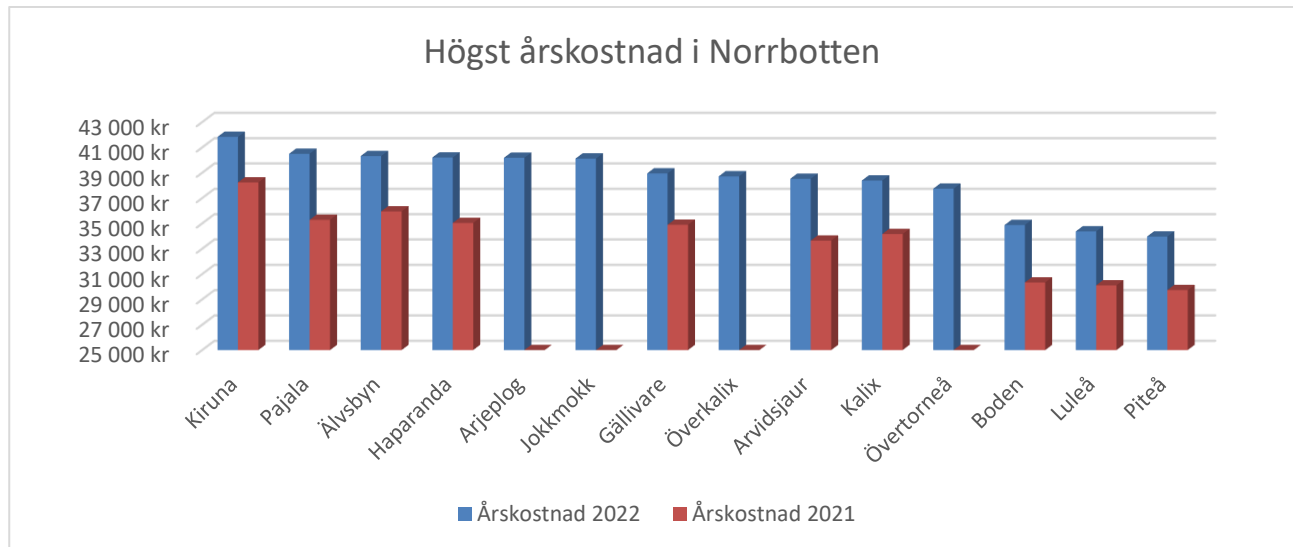
I Jämtland saknas uppgifter kring historiska avfallstaxor för Åre och Bräcke. Länets avfallstaxor tycks ha höjts kraftigt jämfört med de självrapporterade mycket låga belopp som rapporterades in. I till exempel Ragunda kommun rapporterades en totalavgift om 1590 kr per år som till 2022 dubblerats till 3173 kr per år. Skillnaden kan antas bero på kommunernas uppfattning om tömningsfrekvens. Flera kommuner i norra Sverige och framförallt Jämtland har en tömningsavgift som debiteras utifrån dess frekvens. För all data i övrigt beräknas en tömningsfrekvens om varannan vecka. De jämtländska kommunerna tycks utgå från en annan norm vilket gör avfallsdata i länet något osäker. Härjedalen och Bräcke hör till de få kommuner som vars elnätskostnader faktiskt minskat från 2021 till 2022.

Västerbotten

För flera kommuner, Åsele, Sorsele och Storuman saknas historiska avfallsdata. Lycksele har i ett tolv månaders perspektiv Sveriges näst lägsta driftskostnader. Likt flera andra Västerbottenskommuner använder Lycksele det elnät som Skellefteåkraft tillhandahåller till ett relativt lågt pris. Dorotea är den enda kommunen i Västerbotten som står under EON:s elnät. Billigast elnät i Västerbotten har Umeå vilka använder sitt egna elnät.

Norrbotten

Även i Norrbotten saknas historiska avfallsdatauppgifter för ett antal kommuner. Piteå har i den här undersökningen de lägsta driftskostnaderna i landet men delar den låga kostnadsbilden med både Luleå och Boden. De kommuner som bär de lite högre kostnaderna har sitt elnät i Vattenfalls relativt dyra nät. Kiruna är en av de få kommuner i landet som sänkt sin avfallstaxa sedan 2020. Alla kommuner i Sverige har invånare som sett sina driftskostnader stiga dramatiskt under det senaste året, i Kiruna har dock ökningen varit lägst. För de uppmätta variablerna har driftskostnaderna ökat med 3 596 kr.